

NEVOILE DE SPRIJIN ALE ELEVILOR REMIGRANȚI IN MEDIUL ȘCOLAR

ILINCA Luminița-Liliana, doctorandă,

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Republica Moldova

Rezumat. *Articolul de față prezintă descrierea fenomenului remigrației din România pornind de la studiul realizat de Asociația Alternative în anul 2012 și de la cazurile a șase adolescenți din județul Bacău care au experimentat remigrația. A fost realizată o analiză calitativă a acestor situații și o corelație între cauzele și efectele acestui fenomen. Sintetizând, se poate spune că există o legătură între motivele care stau la baza revenirii în țară, caracteristicile de personalitate ale adolescentului și modalitatea de adaptare a acestora.*

Abstract. *This article presents the description of the phenomenon of the remigration starting from the study realized by the Alternative Association in 2012 and from the cases of six teenagers from Bacău, who had experienced the remigration. This situation was analysed from a qualitative point of view, there is also a link between the causes and the effects of this phenomenon. All in all can be said that there is a connection between the reason for returning to the country, the personal traits of the teenagers and the ability to adapt.*

Cuvinte cheie: *remigrație, caracteristici de personalitate, tulburări emoționale, adolescenți, adaptare*

Keywords: *remigration, personality traits, emotional disorders, teenagers, adaptation.*

Începând din 2008, din ce în ce mai mulți români plecați la muncă peste hotare decid să revină în țară, motivați în principal de sistemul educațional din România, considerat „mai serios și bazat pe disciplină”. Însă, pentru mii de copii, adaptarea la sistemul autohton s-a dovedit a fi foarte dificilă, potrivit studiului „*Remigrația copiilor români*” [2].

Cât despre fenomenul migrației, de-a lungul timpului, structura sociologică a persoanelor angajate în aceste procese migratorii s-a modificat. La început, migranții proveniți din România erau în mod caracteristic persoane cu diploma, înalt calificați și specialiști din zonele urbane. Acum, cea mai mare parte a migranților sunt tineri, slab sau insuficient calificați, din mediul rural, unde trăiește aproape jumătate din populația țării [4]. Din lipsa calificării și a unei siguranțe în ceea ce privește locul de muncă pe care emigranții îl ocupă în străinătate, riscul de a rămâne fără serviciu este din ce în ce mai mare. Acest risc îi aduc pe emigranți în situația de a se întoarce în țara natală în orice moment de insecuritate și declin economic.

Într-un studiu realizat de Asociația Alternative Sociale din Iași în anul 2012, în parteneriat cu o serie de instituții de cercetare internaționale și susținut de Ministerul Educației și cel de Externe reiese faptul că peste 21.000 de copii români care au revenit în țară din Italia și Spania în perioada 2008 - 2012 au solicitat echivalarea studiilor pentru reînmatricularea în sistemul educațional românesc, cei mai mulți în Moldova.

Dintre aceștia, 30% prezintă probleme de readaptare și integrare socială: dificultăți emoționale, comportamentale, de atenție sau relaționale. Anual, între 1.200 și 1.400 din totalul copiilor care revin în țară se adaugă pe lista celor care necesită intervenție specializată din partea serviciilor de asistență psihologică, socială și școlară, deoarece prezintă dificultăți de readaptare [2].

Din analiza datelor referitoare la copiii emigranților români care au plecat în Spania și Italia reiese că un vârf al acestui fenomen a fost atins în anul 2009, când peste 7.000 de copii remigranți au solicitat echivalarea studiilor pentru reînmatricularea în sistemul educațional românesc.

Fenomenul migrației i-a afectat la nivel psiho-social atât pe copiii care au plecat în străinătate împreună cu familia sau singuri, cât și pe cei care au rămas cu unul sau fără nici un părinte acasă, mai arată studiul. Atunci când copiii sunt lăsați acasă, ei pot dezvolta probleme psihosociale fiindcă au fost separați de părinți. De asemenea, când migrează pentru a se alătura familiilor lor, ei pot ajunge să fie discriminați și excluși social.

„Ca tendință generală, întoarcerea în România este percepută de copii ca o remigrație a întregii familii cauzată în principal de inadaptarea în străinătate (inadaptare școlară, socială sau culturală) sau de problemele financiare”, susțin cei de la Alternative Sociale. Aproximativ 75% din cazurile de remigrație sunt datorate deciziei parentale de a se întoarce înapoi în România sau problemelor financiare întâmpinate în străinătate [2].

Problemele semnalate de cei de la Alternative Sociale au ajuns și în atenția Ministerului Educației, care a propus o serie de soluții pentru a-i ajuta pe acești copii să se integreze mai ușor în școala românească: echivalarea mai facilă a studiilor din străinătate, cursuri de limba română sau chiar acoperirea costurilor pentru traducerea documentelor necesare [5].

"Ministerul Educației are în vedere elaborarea de strategii și politici educaționale urmate de o serie de măsuri concrete, care se vor derula atât la nivelul inspectoratului școlar, cât și la nivelul fiecărei școli", a declarat secretarul de stat Stelian Fedorca la dezbaterea prilejuită de lansarea studiului „*Remigrația copiilor români*”, realizat de Asociația Alternative Sociale.

Printre măsurile prevăzute de Ministerul Educației se numără:

- Demersuri legale privind echivalarea studiilor și încadrarea elevilor în sistemul de învățământ românesc, la nivelul corespunzător experienței lor școlare (acțiune realizată în colaborare cu inspectoratul școlar);
- Organizarea în școli de cursuri intensive gratuite de limba română pentru elevii reveniți în țară și care nu stăpânesc bine limba română;
- Pentru că inspectoratele școlare au semnalat faptul că părinților le este greu să suporte costurile pentru traducerea documentelor pentru echivalarea studiilor parcurse de către elevii remigranți în alte țări am putea sugera ca școlile să-și asume plata în cauză

• Învățarea în cadrul școlii a limbii române de către elevii care s-au născut în străinătate și organizarea unor activități în școală și în afara școlii, cu restul colegilor, în vederea socializării rapide și a învățării limbii române, prin conversație [5].

Pentru a înțelege mai bine fenomenul remigrației, atât la nivel general cât și individual, am ales să realizăm o analiză a unor cazuri de adolescenți remigrați. S-a realizat o analiză calitativă a șase studii de caz a unor adolescenți care au experimentat remigrarea.

Pomind de la relatările elevilor observăm că există expresii care evidențiază tulburările emoționale și dezechilibrele care au fost cauzate de remigrare. Elevii descriu această experiență ca fiind “urâtă” (Roberta M.), “oribilă” (Mihaela B.), “foarte grea” (Mădălina P.), “dureroasă” (Iliana T.).

Emoția care descria cel mai bine starea acestora este cea de teamă, frică: “îmi era foarte frică”, “plângeam de frică”. Teama apare datorită incertitudinii, copiii trebuind să iasă din zona de confort și să infrunte noul și necunoscutul. Sunt nevoiți să își lase în urmă prietenii și să își creeze o nouă imagine în fața necunoscuților pentru a fi acceptat și agreat.

De asemenea, această emoție de teamă, în combinație cu un temperament introvertit conduce la retragere, inhibiție și tulburări emoționale.

O altă experiență prin care trec remigrații este legată de exprimarea verbală a ceea ce simt sau a ceea ce gândesc. Roberta M. (17 ani) relatează că se simțea “rușinată și intimidată” deoarece, spune ea “nu știam foarte bine limba română, aveam un accent dubios și toți râdeau de mine”.

Iuliana T., (18 ani) revenită în țară în clasa a VII a, după 6 ani de studiu în Italia spune că nu a reușit să obțină notă de trece la evaluarea națională, deoarece nu reușea să se exprima corect în limba română, avea probleme serioase gramaticale și, descurajată fiind de profesori și colegi, a intrat la profesională, ceea ce a dezamăgit-o profund, deoarece visul ei era să devină medic. O altă problemă ridicată de Iuliana este reprezentată de atitudinea profesorilor față de greșelile pe care le comitea din cauza remigrării: “nu eram înțeleasă dacă făceam o greșală gramaticală din cauza faptului că nu studiasem gramatica limbii române, ba chiar eram ridiculizată în fața clasei, iar colegii râdeau de mine”.

Povestea Mihaelei B. (17 ani) este puțin diferită. Aceasta a plecat din țară la vârsta de 12 ani și s-a întors după 4 ani. Experiența remigrării nu a fost pe deplin ne semnificativă pentru aceasta, relatând că “a afectat-o în primele luni” însă, datorită faptului că este o persoană sociabilă și prietenoasă, a ajutat-o foarte mult. Caracteristicile de personalitate sunt foarte importante în această situație, extroversiunea, sociabilitatea și adaptabilitatea inlesnind procesul de adaptare al elevilor. De asemenea, riscul apariției unor tulburări emoționale scăzând în mod semnificativ.

Alte probleme cu care se confruntă adolescenții care au remigrat sunt: furie, iritabilitate, insomnia, dificultăți de învățare, anxietate, stări de apatie și depresie, abuz de substanțe.

Pot apărea și probleme de relaționare cu familia sau cu grupul de egali. Cea mai des întâlnită problemă întâmpinată de copiii remigrați este cea de adaptare școlară.

Adaptarea școlară este un proces complex, deoarece mediul școlar presupune arii diferite de interacțiune și dezvoltare. Pe de o parte putem vorbi de adaptarea elevilor la cerințele școlii, din punct de vedere cognitiv, de a face față sarcinilor școlare, și de adaptarea socio-emoțională, de a se integra în noul grup, de a se plia de noile reguli impuse de instituție și de profesori, și bineînțeles de a-și câștiga un loc în colectivul clasei.

Adaptarea școlară este importantă în special în momentul în care se trece de la o treaptă la alta, spre exemplu, de la gimnaziu la liceu, fie prin intermediul transferului și mai ales când avem de-a face cu fenomenul remigrației. În cazul remigrației, procesul de adaptare este mult mai complex și mai greoi deoarece elevul trebuie să se adapteze și la specificul învățământului impus de țară.

Putem spune că un elev s-a adaptat atunci când vine la școală cu drag, când nu suferă de tulburări emoționale, când deține relații armonioase cu profesorii și colegii, și când reușește să îndeplinească sarcinile școlare cu succes [1].

Motivul care a stat la baza reîntoarcerii în țară este extrem de important în stabilitatea psiho-emoțională a copilului. O decizie discutată, care are fundamentare logică conduce la un echilibru emoțional superior. Spre exemplu, Rareș (18 ani) povestește că decizia de reîntoarcere în țară a survenit după o vizită a părinților în țară care i-a emoționat profund și i-a făcut să conștientizeze că prezența părinților în viața lor este mai importantă decât orice altă sumă de bani.

Mădălina P., povestește cu amărăciune despre decizia părinților de a se întoarce după ce tatăl său a rămas fără muncă. Este destul de greu de înțeles pentru un copil această situație. Replica ei fiind următoarea: „mă întreb... dacă rămânea tata fără serviciu în România, ce făcea? Nu se mai descurca?”. De aici deducem faptul că experiența devine cu atât mai dureroasă, cu cât nu există o claritate și transparență a motivelor invocate.

Pe lângă aceste dificultăți de ordin emoțional, copiii remigrați repetă cel puțin o clasă absolvită în străinătate, fără să înțeleagă de ce se întâmplă acest lucru, fără încredere în forțele proprii, anxioși și cu un nivel scăzut de aspirație, care prezintă stări afective negative (rușine, tristețe, teamă, sentiment de abandon, furie) și care îi determină să își dorească să se reîntoarcă în străinătate [2].

Cât despre situația celor din Republica Moldova, potrivit statisticilor, în prezent, cea mai mare parte din populația activă se află în străinătate. În ciuda situației economice instabile din diferite țări, majoritatea migranților moldoveni preferă să se întoarcă doar temporar în Patrie. Există și persoane care se reîntorc pentru totdeauna în Republica Moldova, din cauza unor realități economice și circumstanțelor în care au fost surprinși în țările de reședință.

„Cu 5-6 ani în urmă, când concetățenii noștri erau novici în anumite țări, dragostea, dorul de Moldova, de cei rămași acasă era mare și dorința de revenire la fel. Acum însă ei s-au acomodat, unii și-au reîntregit familiile în străinătate. Cu cât trece timpul cu atât dorința de a reveni acasă este mai mică. Mulți spun că vor reveni atunci când vor îmbătrâni, când vor fi la vârsta de pensionare, alții atunci când nivelul de trai din Moldova va fi similar cu cel din țările unde sunt acum. Este o

tragedie că țara se depopulează”, – a declarat recent Ministrul Muncii, Protecției Sociale și Familiei al Republicii Moldova într-un interviu pentru portalul moldova.org.

Totodată, ultimele cercetări desfășurate în cadrul proiectului Uniunii Europene „*Susținerea implementării componentei migrației*” arată că moldovenii se detașează tot mai mult de țara de baștină: aproximativ două cincimi din moldovenii, care s-au stabilit în Rusia, nu au de gând să se reîntoarcă acasă, intenționând să rămână acolo și să obțină cetățenia acestei țări. În timp ce în rândul migranților intervievați în țările UE, mai puțin de o cincime intenționează să revină la baștină în următorii câțiva ani [6].

Aceste date ne oferă o posibilă precizie a situației migrației populației din Republica Moldova. Se așteaptă ca într-un număr relativ mare să revină în țară cetățeni care s-au stabilit pentru o perioadă în străinătate. Instabilitatea economico-politică a țărilor din Uniunea Europeană și din restul lumii conduce la creșterea incertitudinii popoarelor care au migrat, inclusiv a celor din Republica Moldova și România.

Conform studiului realizat de Asociația Alternative Sociale [2], rezultatele evidențiază faptul că, anual, 1.200 - 1.400 din totalul copiilor care remigrează se adaugă pe lista celor care necesită intervenție specializată promptă din partea serviciilor de asistență psihologică, socială și școlară, deoarece prezintă risc semnificativ/ major de manifestare a unor dificultăți de readaptare. Din totalul copiilor investigați 92,24% și-au dorit să plece pentru a locui în străinătate. Jumătate din acești copii declară că principalul motiv pentru care și-au dorit să emigreze a fost acela de a fi alături de părinți și mai puțin din dorința de a avea haine noi, moderne, o casă, o mașină mai frumoasă, prieteni noi etc. [2].

Concluzionând, putem spune că fenomenul remigrației s-a instalat deja în România și este în creștere, în timp ce în Republica Moldova, acesta nu a luat o asemenea amploare, însă, se află în planurile celor care sunt în acest moment peste hotare, urmând ca în câțiva ani să se instaleze și aici.

Bibliografie

1. Coasan, A., Vasilescu, A. Adaptarea școlară. București: Ed. Stiintifică și Tehnică, 1988, p. 10.
2. Luca, C., Foca L., Gulei, A-S., Brebuleț, S-D. Remigrația copiilor români. Iași, 2012, pp.149-151.
3. Lucas, R. E B, Stark, O. Motivations to Remit: Evidence from Botswana Journal of Political Economy, Vol. 93, No. 5 (Oct., 1985), pp. 901-918.
4. Anghel, G., Horvath I., (coord.), Sociologia migrației. Teorii și studii de caz românești, Polirom, Iași, 2009, pp. 157.
5. http://adevarul.ro/news/societate/studiu-mii-copii-romanilor-intorsi-tara-probleme-adaptare-scoala-romaneasca-1_50ae289f7c42d5a6639a2674/index.html - accesat 23.12.2021.
6. <https://www.viza.md/content/%C3%AEntoarcerea-migran%C8%9Bilor-moldoveni-%C3%AEn-republica-moldova-mit-sau-realitate> - accesat 28.12.2021.